

Ανωνυμοποιημένο κείμενο

Μετάφραση

C-600/21 - 1

Υπόθεση C-600/21

Αίτηση προδικαστικής αποφάσεως

Ημερομηνία καταθέσεως:

28 Σεπτεμβρίου 2021

Αιτούν δικαστήριο:

Cour de cassation (Ανώτατο Ακυρωτικό Δικαστήριο, Γαλλία)

Ημερομηνία της αποφάσεως του αιτούντος δικαστηρίου:

16 Ιουνίου 2021

Αναιρεσείων:

QE

Αναιρεσίβλητη:

Caisse régionale de Crédit mutuel de Loire-Atlantique et du Centre Ouest

[παραλειπόμενα]

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ COUR DE CASSATION (Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου, Γαλλία), ΠΡΩΤΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΤΜΗΜΑ, ΤΗΣ 16ΗΣ ΙΟΥΝΙΟΥ 2021

Ο QE, [παραλειπόμενα] [κάτοικος] Maisons-Alfort (Γαλλία), άσκησε [παραλειπόμενα] αναίρεση [παραλειπόμενα] κατά της αποφάσεως που εξέδωσε στις 3 Οκτωβρίου 2019 το cour d'appel de Versailles (16ο τμήμα) (εφετείο Βερσαλλιών, Γαλλία), στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς του με την εταιρία caisse régionale de Crédit mutuel de Loire-Atlantique et du Centre Ouest, [παραλειπόμενα] εδρεύουσα στη Νάντη (Γαλλία), αναιρεσίβλητη.

[παραλειπόμενα] [δικονομικά στοιχεία]

Τα πραγματικά περιστατικά και η διαδικασία

- 1 Κατά την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση (Βερσαλλίες, 3 Οκτωβρίου 2019), εκδοθείσα κατόπιν αναπομπής μετά από αναίρεση (1re Civ. [1° Πολιτ. Τμ.], 26 Σεπτεμβρίου 2018, [παραλειπόμενα]), σε συνέχεια προτάσεως [για σύναψη συμβάσεως δανείου] η οποία έγινε αποδεκτή στις 21 Φεβρουαρίου 2006 και η οποία περιεβλήθη τον συμβολαιογραφικό τύπο στις 17 Μαΐου 2006, η Caisse fédérale de Crédit mutuel de Loire-Atlantique et du Centre Ouest, στα δικαιώματα της οποίας έχει υπεισέλθει η Caisse régionale de Crédit mutuel de Loire-Atlantique et du Centre Ouest (τράπεζα), χορήγησε στον QE (δανειολήπτη) δάνειο ύψους 209 109 ευρώ εξοφλητέο σε διάστημα 20 ετών, με σκοπό την αγορά ακινήτου. Οι γενικοί όροι της σύμβασως προέβλεπαν στο άρθρο 16-1 ότι σε περίπτωση καθυστέρησης εξοφλήσεως οποιασδήποτε δόσεως του δανείου κατά κεφάλαιο, τόκους ή παρεπόμενα έξοδα για χρονικό διάστημα άνω των τριάντα ημερών, τα οφειλόμενα ποσά θα καθίσταντο αυτοδικαίως και αμέσως απαιτητά, χωρίς οποιεσδήποτε διατυπώσεις ή όχληση.
- 2 Καθόσον η δόση του δανείου με καταληκτική ημερομηνία καταβολής την 10η Δεκεμβρίου 2012, ύψους 904,50 ευρώ, δεν είχε εξοφληθεί, αλλά ούτε και η δόση Ιανουαρίου 2013, η τράπεζα κατήγγειλε τη σύμβαση στις 29 Ιανουαρίου 2013, χωρίς προηγούμενη όχληση, και επέσπευσε στις 17 Σεπτεμβρίου 2015 την επιβολή κατάσχεσης επί των κινητών εντός της κατοικίας του δανειολήπτη. Ο δανειολήπτης, επικαλούμενος πλημμέλειες της κατασχετήριας έκθεσης, προσέφυγε στις 13 Οκτωβρίου 2015 ενώπιον του αρμόδιου για την εκτέλεση δικαστή ζητώντας την ακύρωση της διαδικασίας.

Εξέταση των λόγων αναιρέσεως

[παραλειπόμενα]

- 3 [παραλειπόμενα] [Πρώτος λόγος αναιρέσεως μη σχετιζόμενος με την παρούσα δίκη]

Επί του δευτέρου λόγου αναιρέσεως

Περιεχόμενο του λόγου αναιρέσεως

- 4 Ο δανειολήπτης βάλλει κατά της αποφάσεως περί απορρίψεως των αιτημάτων του, προβάλλοντας:

«1° ότι, στις συμβάσεις που συνάπτονται μεταξύ επαγγελματιών και καταναλωτών, είναι καταχρηστικές οι ρήτρες οι οποίες έχουν ως σκοπό ή ως αποτέλεσμα τη δημιουργία, εις βάρος του καταναλωτή, σημαντικής ανισορροπίας μεταξύ των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων των συμβαλλομένων μερών· ότι τεκμαίρονται καταχρηστικές, πλην αποδείξεως του εναντίου από τον επαγγελματία, οι ρήτρες που έχουν ως σκοπό ή ως αποτέλεσμα να αναγνωρίζεται

στον επαγγελματία η δυνατότητα καταγγελίας της συμβάσεως χωρίς εύλογη προθεσμία· ότι τα δικαστήρια της ουσίας οφείλουν να εξετάζουν αυτεπαγγέλτως τον καταχρηστικό χαρακτήρα των ρητρών που υποβάλλονται στην κρίση τους εφόσον έχουν στη διάθεσή τους τα απαραίτητα προς τούτο νομικά και πραγματικά στοιχεία· ότι, εν προκειμένω, έχοντας διαπιστώσει ότι το άρθρο 16.1 της συμβάσεως δανείου προέβλεπε τη δυνατότητα του δανειστή να καταγγείλει τη σύμβαση χωρίς οποιοσδήποτε διατυπώσεις ή όχληση όταν ο δανειολήπτης καθυστερεί για χρονικό διάστημα άνω των τριάντα ημερών την εξόφληση οποιασδήποτε δόσεως του δανείου, το cour d'appel (εφετείο), παραλείποντας να διερευνήσει εάν η συγκεκριμένη ρήτρα, η οποία αναγνώριζε στον επαγγελματία τη δυνατότητα καταγγελίας της συμβάσεως χωρίς την τήρηση εύλογης προθεσμίας, έπρεπε να κριθεί καταχρηστική, πλην αποδείξεως του εναντίου από την τράπεζα, στέρησε την απόφασή του νομίμου βάσεως, υπό το πρίσμα των πρώην άρθρων L. 132-1 (νυν L. 212-1 νέο), R. 132-2, 4° (νυν R. 212-2, 4° νέο), R. 632-1 και L. 141-4 του code de la consommation (κώδικα προστασίας καταναλωτή, Γαλλία), από κοινού με το άρθρο 1184 του code civil (Αστικού Κώδικα, Γαλλία) (ως ίσχυε πριν από το διάταγμα της 10ης Φεβρουαρίου 2016)·

2°/ ότι στις συμβάσεις που συνάπτονται μεταξύ επαγγελματιών και καταναλωτών, είναι καταχρηστικές οι ρήτρες που έχουν ως σκοπό ή ως αποτέλεσμα τη δημιουργία, εις βάρος του καταναλωτή, σημαντικής ανισορροπίας μεταξύ των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων των συμβαλλομένων μερών· ότι τέτοιο καταχρηστικό χαρακτήρα έχει η ρήτρα η οποία παρέχει στο δανειστή τη δυνατότητα να καταγγείλει σύμβαση δανείου, καθιστώντας αμέσως απαιτητά τα οφειλόμενα ποσά, λόγω καθυστερήσεως εξοφλήσεως οποιασδήποτε οφειλής από το δάνειο για χρονικό διάστημα άνω των τριάντα ημερών, χωρίς να παρέχεται στον δανειολήπτη η δυνατότητα να παράσχει προηγουμένως εξηγήσεις σχετικά με το συγκεκριμένο λόγο καταγγελίας· ότι τα δικαστήρια της ουσίας οφείλουν να εξετάζουν αυτεπαγγέλτως τον καταχρηστικό χαρακτήρα των ρητρών που υποβάλλονται στην κρίση τους εφόσον έχουν στη διάθεσή τους τα απαραίτητα προς τούτο νομικά και πραγματικά στοιχεία· ότι, εν προκειμένω, το cour d'appel (εφετείο), παραλείποντας να εξετάσει εάν το άρθρο 16.1 της συμβάσεως δανείου είχε καταχρηστικό χαρακτήρα, καθόσον παρείχε στον δανειστή τη δυνατότητα, σε περίπτωση καθυστέρησης εξοφλήσεως οποιασδήποτε δόσεως του δανείου για χρονικό διάστημα άνω των τριάντα ημερών, να καταγγείλει μονομερώς τη σύμβαση χωρίς να παράσχει στον δανειολήπτη τη δυνατότητα να δώσει εξηγήσεις σχετικά με την αθέτηση υποχρεώσεως που του καταλογιζόταν, στέρησε την απόφασή του νομίμου βάσεως υπό το πρίσμα των πρώην άρθρων L. 132-1 (νυν L. 212-1 νέο), R. 132-2, 4° (νυν R. 212-2, 4° νέο), R. 632-1 και L. 141-4 του code de la consommation (κώδικα προστασίας καταναλωτή, Γαλλία), από κοινού με το άρθρο 1184 του code civil (Αστικού Κώδικα, Γαλλία) (ως ίσχυε πριν από το διάταγμα της 10ης Φεβρουαρίου 2016)·

3°/ ότι στις συμβάσεις που συνάπτονται μεταξύ επαγγελματιών και καταναλωτών, είναι καταχρηστικές οι ρήτρες που έχουν ως σκοπό ή ως αποτέλεσμα τη δημιουργία, εις βάρος του καταναλωτή, σημαντικής ανισορροπίας μεταξύ των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων των συμβαλλομένων μερών· ότι τα

δικαστήρια της ουσίας οφείλουν να εξετάζουν αυτεπαγγέλτως τον καταχρηστικό χαρακτήρα των ρητρών που υποβάλλονται στην κρίση τους εφόσον έχουν στη διάθεσή τους τα απαραίτητα προς τούτο νομικά και πραγματικά στοιχεία: ότι το ΔΕΕ [Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης] έχει κρίνει ότι το άρθρο 3, παράγραφος 1, και το άρθρο 4 της οδηγίας 93/13/ΕΟΚ της 5ης Απριλίου 1993, σχετικά με τις καταχρηστικές ρήτρες των συμβάσεων που συνάπτονται με καταναλωτές, πρέπει να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι σε ό,τι αφορά την εκτίμηση από εθνικό δικαστήριο του ενδεχομένου καταχρηστικού χαρακτήρα της ρήτρας περί καταγγελίας της σύμβασης δανείου λόγω αθετήσεως από τον οφειλέτη των υποχρεώσεων του κατά τη διάρκεια περιορισμένου χρονικού διαστήματος, είναι έργο του δικαστηρίου αυτού να εξετάσει αν η ευχέρεια που παρέχεται στον επαγγελματία να απαιτήσει ολόκληρο το ποσό του δανείου προϋποθέτει τη μη εκπλήρωση από τον καταναλωτή υποχρεώσεως έχουσας ουσιώδη σημασία στο πλαίσιο της επίμαχης συμβατικής σχέσεως, αν η ευχέρεια αυτή προβλέπεται για τις περιπτώσεις στις οποίες η ως άνω μη εκπλήρωση έχει αρκούντως σοβαρό χαρακτήρα δεδομένης της διάρκειας και του ύψους του δανείου, αν η εν λόγω ευχέρεια παρεκκλίνει από τους κανόνες του κοινού δικαίου που έχουν συναφώς εφαρμογή ελλείψει ειδικών συμβατικών ρυθμίσεων και αν το εθνικό δίκαιο προβλέπει κατάλληλα και αποτελεσματικά μέσα τα οποία παρέχουν τη δυνατότητα στον καταναλωτή, εις βάρος του οποίου εφαρμόζεται μια τέτοια ρήτρα, να άρει τις συνέπειες που απορρέουν από την κατ' αυτόν τον τρόπο πρόωρη λήξη του δανείου (ΔΕΕ 26 Ιανουαρίου 2017, Banco Primus, υπόθ. C-421/14)· ότι, εν προκειμένω, το cour d'appel (εφετείο), παραλείποντας να διερευνήσει εάν η ρήτρα περί καταγγελίας του άρθρου 16.1 της σύμβασης δανείου ήταν καταχρηστική, καθόσον καθιστούσε δυνατή την καταγγελία της σύμβασης, η οποία είχε συναφθεί για χρονικό διάστημα είκοσι ετών και για ποσό 209 109 ευρώ, σε περίπτωση απλής καθυστερήσεως εξοφλήσεως οποιασδήποτε δόσεως του δανείου για χρονικό διάστημα άνω των τριάντα ημερών, στέρησε την απόφασή του νομίμου βάσεως υπό το πρίσμα των άρθρων 3, παράγραφος 1, και 4 της οδηγίας 93/13/ΕΟΚ, της 5ης Απριλίου 1993, όπως έχουν ερμηνευθεί από το ΔΕΕ, από κοινού με τα πρώην άρθρα L. 132-1 (νυν L. 212-1 νέο), R. 632-1 και L. 141-4 του code de la consommation (κώδικα προστασίας καταναλωτή).»

Απάντηση του Δικαστηρίου

Έχοντας υπόψη το άρθρο 267 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης:

Το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

- 5 Κατά το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 1993, σχετικά με τις καταχρηστικές ρήτρες των συμβάσεων που συνάπτονται με καταναλωτές, ρήτρα σύμβασης που δεν απετέλεσε αντικείμενο ατομικής διαπραγμάτευσης, θεωρείται καταχρηστική όταν παρά την απαίτηση καλής πίστης, δημιουργεί εις βάρος του καταναλωτή σημαντική ανισορροπία

ανάμεσα στα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των μερών, τα απορρέοντα από τη σύμβαση.

6 Το άρθρο 4 της εν λόγω οδηγίας διευκρινίζει τα εξής:

«1. Με την επιφύλαξη του άρθρου 7, ο καταχρηστικός χαρακτήρας μιας συμβατικής ρήτρας κρίνεται, αφού ληφθούν υπόψη η φύση των αγαθών ή των υπηρεσιών που αφορά η σύμβαση και όλες οι κατά τον χρόνο της σύναψης της σύμβασης περιστάσεις που περιέβαλαν την εν λόγω σύναψη, καθώς και όλες οι υπόλοιπες ρήτρες της σύμβασης ή άλλης σύμβασης από την οποία αυτή εξαρτάται.

2. Η εκτίμηση του καταχρηστικού χαρακτήρα των ρητρών δεν αφορά ούτε τον καθορισμό του κυρίου αντικειμένου της σύμβασης ούτε το ανάλογο ή μη μεταξύ της τιμής και της αμοιβής, αφενός, και των υπηρεσιών ή αγαθών που θα παρασχεθούν ως αντάλλαγμα, αφετέρου, εφόσον οι ρήτρες αυτές είναι διατυπωμένες κατά τρόπο σαφή και κατανοητό.»

7 Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ), με απόφαση της 26ης Ιανουαρίου 2017 (Banco Primus SA, C-421/14), αποφάνθηκε ότι το άρθρο 3, παράγραφος 1, και το άρθρο 4 της οδηγίας 93/13 πρέπει να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι:

«- η εξέταση του ενδεχομένως καταχρηστικού χαρακτήρα μιας ρήτρας συμβάσεως συναφθείσας μεταξύ ενός επαγγελματία και ενός καταναλωτή προϋποθέτει εκτίμηση του κατά πόσον η ρήτρα αυτή δημιουργεί, εις βάρος του καταναλωτή, σημαντική ανισορροπία μεταξύ των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων των συμβαλλομένων. Η εξέταση αυτή πρέπει να πραγματοποιείται λαμβανομένων υπόψη των εθνικών κανόνων οι οποίοι εφαρμόζονται αν δεν υπάρχει συμφωνία των μερών, των μέσων τα οποία διαθέτει ο καταναλωτής, βάσει της εθνικής νομοθεσίας, για την παύση της χρησιμοποίησης ρητρών τέτοιου είδους, της φύσεως των αγαθών ή των υπηρεσιών που αφορά η επίμαχη σύμβαση καθώς και όλων των περιστάσεων που συνέτρεχαν κατά τη σύναψή της: [...]

- σε ό,τι αφορά την εκτίμηση από εθνικό δικαστήριο του ενδεχομένως καταχρηστικού χαρακτήρα της ρήτρας περί καταγγελίας της συμβάσεως δανείου λόγω αθετήσεως από τον οφειλέτη των υποχρεώσεων του κατά τη διάρκεια περιορισμένου χρονικού διαστήματος, είναι έργο του δικαστηρίου αυτού να εξετάσει αν η ευχέρεια που παρέχεται στον επαγγελματία να απαιτήσει ολόκληρο το ποσό του δανείου προϋποθέτει τη μη εκπλήρωση από τον καταναλωτή υποχρεώσεως έχουσας ουσιώδη σημασία στο πλαίσιο της επίμαχης συμβατικής σχέσεως, αν η ευχέρεια αυτή προβλέπεται για τις περιπτώσεις στις οποίες η ως άνω μη εκπλήρωση έχει αρκούντως σοβαρό χαρακτήρα δεδομένης της διάρκειας και του ύψους του δανείου, αν η εν λόγω ευχέρεια παρεκκλίνει από τους κανόνες του κοινού δικαίου που έχουν συναφώς εφαρμογή ελλείψει ειδικών συμβατικών ρυθμίσεων και αν το εθνικό δίκαιο προβλέπει κατάλληλα και αποτελεσματικά

μέσα τα οποία παρέχουν τη δυνατότητα στον καταναλωτή, εις βάρος του οποίου εφαρμόζεται μια τέτοια ρήτρα, να άρει τις συνέπειες που απορρέουν από την κατ' αυτόν τον τρόπο πρόωρη λήξη του δανείου.»

Το εθνικό δίκαιο

- 8 Κατά το άρθρο L. 132-1 του code de la consommation (κώδικα προστασίας καταναλωτή), όπως αυτό ίσχυε κατόπιν της τροποποίησής του με το διάταγμα αριθ. 2001-741 της 23ης Αυγούστου 2001, εφαρμοστέου επί της προκείμενης διαφοράς και διά του οποίου, μεταξύ άλλων, μεταφέρθηκε η εν λόγω οδηγία στο εθνικό δίκαιο, στις συμβάσεις που συνάπτονται μεταξύ επαγγελματιών και μη επαγγελματιών ή καταναλωτών, είναι καταχρηστικές οι ρήτρες που έχουν ως σκοπό ή ως αποτέλεσμα τη δημιουργία, εις βάρος του μη επαγγελματία ή του καταναλωτή, σημαντικής ανισορροπίας μεταξύ των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων των συμβαλλομένων μερών.
- 9 Το Cour de cassation (Ανώτατο Ακυρωτικό), κατά πάγια νομολογία του, από τα άρθρα 1134, 1147 και 1184 του code civil (Αστικού Κώδικα), ως είχαν πριν από την έκδοση του διατάγματος αριθ. 2016-131 της 10ης Φεβρουαρίου 2016, συνάγει, ότι μια σύμβαση δανείου χρηματικού ποσού μπορεί μεν να προβλέπει ότι η αθέτηση των υποχρεώσεων του δανειολήπτη-μη εμπόρου από το δάνειο οδηγεί στη διά καταγγελίας πρόωρη λήξη του δανείου, πλην όμως η καταγγελία αυτή δεν μπορεί να αναπτύξει έννομα αποτελέσματα για τον δανειστή χωρίς προηγούμενη όχληση στην οποία να διευκρινίζεται η προθεσμία που έχει στη διάθεσή του ο οφειλέτης για να την αντικρούσει και η οποία όχληση να μην επέφερε αποτέλεσμα. Γίνεται, όμως, δεκτό ότι επιτρέπεται παρέκκλιση από την υποχρέωση περί οχλήσεως διά ρητού και μη ενέχοντος αμφισημία όρου της σύμβασης (1re Civ. [1^ο Πολιτ. Τμ.], 3 Φεβρουαρίου 2004, [παραλειπόμενα]· 1re Civ. [1^ο Πολιτ. Τμ.], 3 Ιουνίου 2015, [παραλειπόμενα]· 1re Civ. [1^ο Πολιτ. Τμ.], 22 Ιουνίου 2017, [παραλειπόμενα]) όταν ο καταναλωτής πληροφορείται με τον τρόπο αυτό τις συνέπειες της αθετήσεως των υποχρεώσεών του.

Λόγοι που δικαιολογούν την προδικαστική παραπομπή

- 10 Η έρευνα των σκελών του λόγου αναιρέσεως προϋποθέτει να διαπιστωθεί i) εάν τα άρθρα 3, παράγραφος 1, και 4 της οδηγίας έχουν την έννοια ότι αποκλείουν, στις συμβάσεις που συνάπτονται με καταναλωτές, συμβατική ρήτρα απαλλαγής από την υποχρέωση προηγούμενης οχλήσεως, έστω και αν έχει συμφωνηθεί ρητώς και χωρίς αμφισημία στη σύμβαση και ii) εάν πρέπει η επίμαχη ρήτρα, καθόσον έχει ως αποτέλεσμα να επέρχεται αυτοδικαίως η πρόωρη λήξη του δανείου με καταγγελία σε περίπτωση καθυστέρησης εξοφλήσεως δόσεως κατά κεφάλαιο, τόκους ή παρεπόμενα έξοδα για χρονικό διάστημα άνω των τριάντα ημερών, να κριθεί καταχρηστική υπό το πρίσμα ιδίως των κριτηρίων που διατύπωσε το ΔΕΕ στην απόφαση της 26ης Ιανουαρίου 2017, Banco Primus (C-421/14). Υπέρ της σημαντικής ανισορροπίας, μπορεί να υποστηριχθεί ότι μια τέτοιου είδους ρήτρα επιτρέπει στον δανειστή να προβεί σε καταγγελία της σύμβασης χωρίς την τήρηση εύλογης προθεσμίας και χωρίς να παρέχει στον

δανειολήπτη τη δυνατότητα να παράσχει εξηγήσεις για την αθέτηση των υποχρεώσεων που του καταλογίζεται. Υπέρ του μη καταχρηστικού χαρακτήρα της, μπορεί να υποστηριχθεί ότι μια τέτοιου είδους ρήτρα, για να είναι έγκυρη, πρέπει να διατυπώνεται κατά τρόπο ρητό και χωρίς αμφισημία, ώστε ο δανειολήπτης να είναι πλήρως ενημερωμένος σχετικά με τις υποχρεώσεις του. Μπορεί δε να προστεθεί ότι ο τελευταίος εξακολουθεί να έχει τη δυνατότητα να προσφύγει ενώπιον των δικαστηρίων προς αμφισβήτηση της εφαρμογής της ρήτρας και, με τη δικαστική απόφαση, να επιβληθούν κυρώσεις για τυχόν καταχρηστική εκ μέρους του δανειστή συμπεριφορά.

- 11 Υπό το πρίσμα του πρώτου κριτηρίου που διατυπώθηκε στην προμνησθείσα απόφαση του ΔΕΕ της 26ης Ιανουαρίου 2017, προκειμένου το εθνικό δικαστήριο να διερευνήσει τον ενδεχόμενο καταχρηστικό χαρακτήρα της ρήτρας περί πρόωρης λήξεως του δανείου με καταγγελία λόγω αθετήσεως από τον οφειλέτη των υποχρεώσεών του κατά τη διάρκεια περιορισμένου χρονικού διαστήματος, μπορεί να γίνει δεκτό ότι η μη καταβολή από τον καταναλωτή μιας μηνιαίας δόσεως κατά την προβλεπόμενη καταληκτική ημερομηνία συνιστά μη εκπλήρωση από τον καταναλωτή υποχρεώσεως έχουσας ουσιώδη σημασία, εφόσον αυτός έχει αναλάβει την υποχρέωση να καταβάλει τις προβλεπόμενες μηνιαίες δόσεις και η δέσμευση αυτή έχει καθορίσει τις υποχρεώσεις του δανειστή.
- 12 Το δεύτερο κριτήριο βάσει του οποίου εκτιμάται εάν τυχόν καθυστέρηση εξοφλήσεως δόσεως κατά κεφάλαιο, τόκους ή παρεπόμενα έξοδα για χρονικό διάστημα άνω των τριάντα ημερών, όπως προβλέπει η επίμαχη ρήτρα, μπορεί να συνιστά μη εκπλήρωση έχουσα αρκούντως σοβαρό χαρακτήρα δεδομένης της διάρκειας και του ύψους του δανείου, δημιουργεί περισσότερα ερωτηματικά. Λαμβανομένης υπόψη της επιμηκύνσεως της διάρκειας των πιστώσεων και της πτώσεως των επιτοκίων, το ύψος των ανεξόφλητων ποσών ενδέχεται να είναι σχετικά χαμηλό δεδομένης της διάρκειας και του ύψους των δανείων κατά τον χρόνο της καταγγελίας της συμβάσεως, οπότε ο αρκούντως σοβαρός χαρακτήρας της μη εκπλήρωσεως θα μπορούσε να σχετικοποιηθεί και θα πρέπει να συνεκτιμάται η συνολική ισορροπία των συμβατικών σχέσεων. Πλην όμως, μια τέτοια συλλογιστική, η οποία θα σήμαινε ότι το δικαστήριο καθορίζει σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση από ποιο ποσό σε σχέση με τη διάρκεια και το ποσό του δανείου και από ποια προθεσμία έχει η μη εκπλήρωση αρκούντως σοβαρό χαρακτήρα ώστε να δικαιολογεί την κήρυξη του δανείου αμέσως απαιτητού, θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι δημιουργεί ανισότητες μεταξύ των καταναλωτών.
- 13 Επομένως, τίθεται το ζήτημα αν τυχόν καθυστέρηση εξοφλήσεως μιας και μόνο δόσης κατά κεφάλαιο, τόκους ή παρεπόμενα έξοδα για χρονικό διάστημα άνω των τριάντα ημερών, όπως προβλέπει η επίμαχη ρήτρα, μπορεί να συνιστά μη εκπλήρωση έχουσα αρκούντως σοβαρό χαρακτήρα δεδομένης της διάρκειας και του ύψους του δανείου.
- 14 Κατ' εφαρμογήν του τρίτου κριτηρίου, πρέπει να διαπιστωθεί εάν η ρήτρα παρεκκλίνει από τους κανόνες του κοινού δικαίου που έχουν συναφώς εφαρμογή ελλείψει ειδικών συμβατικών ρυθμίσεων. Το κοινό δίκαιο επιβάλλει την

αποστολή οχλήσεως πριν από την καταγγελία της συμβάσεως, μολονότι γίνεται δεκτό ότι τα μέρη δύνανται να παρεκκλίνουν από την εν λόγω υποχρέωση απαιτούμενης στην περίπτωση αυτή της τηρήσεως εύλογης προθεσμίας. Δεδομένου ότι η προθεσμία στην επίμαχη ρήτρα είναι τριάντα ημέρες, θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι η συγκεκριμένη προθεσμία δεν είναι επαρκής προκειμένου ο δανειολήπτης να επικοινωνήσει με τον δανειστή, να του παράσχει εξηγήσεις για την καταλογιζόμενη αθέτηση και να εξεύρει ορισμένη λύση για την αποπληρωμή του ανεξόφλητου ποσού ή των ανεξόφλητων ποσών. Πλην όμως, η επίμαχη σύμβαση προβλέπει, εξάλλου, τη δυνατότητα του δανειολήπτη να ζητήσει την τροποποίηση του καταληκτικού χρόνου καταβολής των δόσεων του δανείου ώστε με τον τρόπο αυτό να μπορέσει ενδεχομένως να αποτρέψει τον κίνδυνο να περιέλθει σε αδυναμία καταβολής.

- 15 Πρέπει, ωστόσο, να διευκρινιστεί εάν μπορεί μια προθεσμία τριάντα ημερών να θεωρηθεί ότι δημιουργεί σημαντική ανισορροπία εις βάρος του καταναλωτή.
- 16 Τέλος, στην απόφαση του ΔΕΕ της 26ης Ιανουαρίου 2017 δεν διευκρινίζεται εάν τα τέσσερα κριτήρια που έχουν διατυπωθεί για την εκτίμηση από τα εθνικά δικαστήρια του ενδεχόμενου καταχρηστικού χαρακτήρα της ρήτρας περί πρόωρης λήξεως του δανείου με καταγγελία λόγω αθέτησεως από τον οφειλέτη των υποχρεώσεών του κατά τη διάρκεια περιορισμένου χρονικού διαστήματος είναι σωρευτικά ή εναλλακτικά. Το ζήτημα αυτό είναι κρίσιμο για την παραδοχή του συγκεκριμένου λόγου αναιρέσεως και προκειμένου να δοθούν κατευθύνσεις στα εθνικά δικαστήρια σχετικά με τη μεθοδολογία που πρέπει να εφαρμόζουν για την εκτίμηση του καταχρηστικού χαρακτήρα της επίδικης ρήτρας.
- 17 Τίθεται περαιτέρω το ζήτημα, σε περίπτωση που τα κριτήρια είναι σωρευτικά, εάν μπορεί εντούτοις να αποκλειστεί ο καταχρηστικός χαρακτήρας της ρήτρας λαμβανομένης υπόψη της σχετικής σημασίας του ενός ή του άλλου κριτηρίου.
- 18 Τα ζητήματα που εγείρονται με τον λόγο αναιρέσεως, από τα οποία εξαρτάται η κρίση επί της αιτήσεως αναιρέσεως και τα οποία απαιτούν μια ομοιόμορφη ερμηνεία των εφαρμοστέων εν προκειμένω διατάξεων του δικαίου της Ένωσης, δικαιολογούν την υποβολή προδικαστικού ερωτήματος στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- 19 Επομένως, η δίκη επί της αιτήσεως αναιρέσεως πρέπει να ανασταλεί μέχρις ότου το Δικαστήριο αποφανθεί επί των διαφορετικών αυτών ζητημάτων.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ, το παρόν δικαστήριο:

[παραλείπόμενα].

ΥΠΟΒΑΛΛΕΙ στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

1^ο/ Έχουν το άρθρο 3, παράγραφος 1, και το άρθρο 4 της οδηγίας 93/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 1993, σχετικά με τις καταχρηστικές ρήτρες των

συμβάσεων που συνάπτονται με καταναλωτές, την έννοια ότι αποκλείουν, στις συμβάσεις που συνάπτονται με καταναλωτές, συμβατική ρήτρα απαλλαγής από την υποχρέωση οχλήσεως, ακόμη και αν η απαλλαγή έχει συμφωνηθεί ρητώς και χωρίς αμφισημία στη σύμβαση;

2°/ Πρέπει η απόφαση του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 26ης Ιανουαρίου 2017, Banco Primus (C-421/14), να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι τυχόν καθυστέρηση εξοφλήσεως μίας και μόνο δόσεως κατά κεφάλαιο, τόκους ή παρεπόμενα έξοδα για χρονικό διάστημα άνω των τριάντα ημερών μπορεί να συνιστά μη εκπλήρωση της συμβάσεως έχουσα αρκούντως σοβαρό χαρακτήρα δεδομένων της διάρκειας και του ύψους του δανείου καθώς και της συνολικής ισορροπίας των συμβατικών σχέσεων;

3°/ Πρέπει το άρθρο 3, παράγραφος 1, και το άρθρο 4 της οδηγίας 93/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 1993, να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι αποκλείουν ρήτρα η οποία προβλέπει δυνατότητα πρόωρης λήξεως δανείου με καταγγελία σε περίπτωση καθυστέρησης πληρωμής για χρονικό διάστημα άνω των τριάντα ημερών, όταν το εθνικό δίκαιο, το οποίο επιβάλλει να προηγηθεί όχληση της καταγγελίας, επιτρέπει στα συμβαλλόμενα μέρη να παρεκκλίνουν από τη διάταξη αυτή, απαιτώντας στην περίπτωση αυτή την τήρηση εύλογης προθεσμίας;

4°/ Είναι σωρευτικά ή εναλλακτικά τα τέσσερα κριτήρια που διατύπωσε το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην απόφασή του της 26ης Ιανουαρίου 2017, Banco Primus (C-421/14), σχετικά με την εκ μέρους εθνικού δικαστηρίου εκτίμηση του ενδεχόμενου καταχρηστικού χαρακτήρα της ρήτρας περί πρόωρης λήξεως του δανείου με καταγγελία λόγω αθετήσεως εκ μέρους του οφειλέτη των υποχρεώσεών του κατά τη διάρκεια περιορισμένου χρονικού διαστήματος;

5°/ Εάν τα κριτήρια αυτά είναι σωρευτικά, μπορεί εντούτοις να αποκλειστεί ο καταχρηστικός χαρακτήρας της ρήτρας λαμβανομένης υπόψη της σχετικής σημασίας του ενός ή του άλλου κριτηρίου;

ΑΝΑΣΤΕΛΛΕΙ την ενώπιόν του διαδικασία έως την έκδοση της αποφάσεως του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης·

[παραλειπόμενα]

[παραλειπόμενα] [Λόγοι αναιρέσεως που επισυνάπτονται στην παρούσα απόφαση]